

است بعدها باید مطرح مذاکره شده وقراری داده شود که هایدی مملکت منحصر بهمان رهاپا و قلاخین بیچاره نباشد و هر کسی باید در سال يك مقداری از عایدی خود را بدولت بدهد .

رئیس - این لایحه که قرائت شد خیلی اهمیت دارد و باید مذاکره شود و باشد برای روز شنبه که وکلا تفکر کرده روز شنبه مطرح مذاکره شود
آقا شیخ محمد علی - البته این گونه مدارس لازم است ولی معروف است که بکده آباد به از صدده خراب است و ما باید ملاحظه کنیم به بینیم امروزه می توانیم که در تمام ولایات این مدارس را بنا کنیم یا آنکه باید همین مدرسه فلاح را که موجود است و تا کنون فایده از او حاصل نشده تکمیل کنیم و بنده عقیده ندارم باین که امروز این مدارس در همه جا تأسیس شود و باید همین مدرسه فلاح را تکمیل کرد .

وزیر تجارت - این لایحه راجع است بر رئیس مدرسه فلاح که کتبرات آن سرآمده حال اگر مجلس رای میدهد که کتبرات او تجدید شود رای بدهد و عقیده خود بنده این است که کتبرات او تجدید شود بهتر است منتهی اگر بعضی عیوبات در کار است باید آنها را رفع کرد و بودجه مدرسه را هم ملاحظه نمایند و اگر اضافه برای او تصویب شود امیدوارم که نتیجه کامل گرفته شود .

(لایحه مزبوره بمضمون ذیل قرائت شد)
لایحه وزارت تجارت در باب تجدید کتبرات رئیس مدرسه فلاح

بکمیسیون محترم مالیه مجلس مقدس شیدالله ارکانه زحمت و اظهار میدارد مسیو داور رئیس مدرسه فلاح که از چند سال باینطرف برای احداث و تدریس مدرسه مزبوره در خدمت جدوت علیه است و با وجود عدم مقتضیات این امر بخوبی از عهده برآمده است این اوقات که کتبرات مشارالیه منقضی شده است اگر کمیسیون مالیه و مجلس مقدس ملی تصویب فرمایند کتبرات او سه ساله تجدید شود بمقتضیه بنده تجدید کتبرات او مقرون بصواب و صلاح است زیرا که اگر باید این مدرسه دایم باشد از مسیو داور که چند سال است در این مملکت متوقف و از مقتضیات با اطلاع تر است دیگری را شایسته تر نمی بینم مواجب مشارالیه در کتترات سابق چهارده هزار فرانک معین شده است استعدای او این است که چون متاهل و مخارج او زیاد علی ماسبق است پنج هزار فرانک هم افزوده شود از دیاد مواجب او را بنده باین جهت تصویب میکنم که چون پروگرام مدرسه را تغییر داده و یک کلاس هم زیاد شده است دروس مدرسه بعضی تغییرات پیدا کرده و شغل مسیو داور پر زحمت تر است ولی مقدار و تعیین وجهی که باید افزوده شود منوط بر رای کمیسیون محترم و مجلس مقدس ملی است .

تصدیق کمیسیون مالیه در تجدید کتترات با کثرت آرا در تجدید کتترات مزبوره بقرار سابق در کمیسیون مالیه تصدیق و تصویب شد ۲۳ صفر ۱۳۲۶

یعنی الخوتی
احسن الدوله - اولاً کتترات مسیو داور را سه ساله بنده حرام میدانم بعلاوه زراعت بلویک

بازراعت ایران مناسبت ندارد و اگر بنا باشد در این باب کتترات بشود باید از کرم سیرات فرانسه که زراعتش مناسبت با زراعت ایران دارد بیک نفر فرانسوی خواسته شود و در این باب کتترات با بلژیکی هامناسبت ندارد .

آقای میرزا سید حسن - بنده از قراری که شنیده ام این شخص خیلی کند کار است و بهمانطور که احسن الدوله گفتند باید از فرانسه بیک نفر برای معلمی این کار خواسته شود .

وزیر تجارت - اگر این مسئله راجع به بنده است من تصویب میکنم که کتترات همین شخص تجدید شود .

آقای سید حسن - پس چرا ب مجلس آورده اید
وزیر تجارت - برای این که اضافه حقوق و ادر ارجح مسئله مالیه است .

اسدالله میرزا - من برخلاف آقایان تقویت میکنم رای جناب وزیر تجارت را زیرا که اشخاصی که از خارجه برای کاری خواسته می شوند مدتی بایست در اینجا باشند و تجارب لازمه را حاصل کنند و روزگار را ملتفت شوند و این شخص چند سال است در ایران است و از این مطالب اطلاع پیدا کرده و قلاً گمان میکنم که از سایرین بهتر ببرد کار بخورد ولی در مسئله اضافه مواجب که صحبت می شود بنده تصویب نمیکنم لکن در تجدید کتترات وقتی که وزیر مسئول تصویب مینماید بنا بدینا بد عرفی باشد و حالاً باید در اضافه مواجب صحبت کرد .

وکیل الرعایا - اذهان آقایان مسبوق شد که کمیسیون مالیه هم همان چهارده هزار فرانک را تصویب نموده است اما در باب نبودن امر بنده عقیده ندارم زیرا که اگر سابق نواقص داشته مثل سایر امورات ما بوده ولی بعهدالله امروز کار در دست وزیر مسئول عالمی است و در صورتیکه وزیر مسئول مسئولیت این کار را بعهده می گیرد دیگر حرفی نباید زدو فقط در اضافه مواجب مجلس باید مذاکره نماید یا تصویب کند و یا رد نماید و بگوید امروز بواسطه اختلال مالیه ممکن نیست اضافه داده شود و در صورتی که این شخص کفایتی بروز بدهد و خدمتی بنماید البته اضافه هم با و داده خواهد شد .

بحر العلوم کرمانی - از مدرسه فلاح با اینکه اسباب موجود نبوده مع هذا اثرات خوب بروز کرده چنانچه یکی از شاگرد های این مدرسه بتوسط بنده با سردار متمضد بکرمان رفته و از وجود او فایده ها در آن سرحد حاصل خواهد شد و باین ترتیب نمیشود که حالا برای چیز جزئی این مدرسه را تعطیل و موقوف کرد که بکلی از میانه برود و آنچه را که وزیر تجارت تصویب نموده و صلاح دیده اند باید تصویب کرد که اسباب تشویق و موجب پیشرفت کار شود .

وکیل التجار - بنده عرض می کنم علم فلاح برای این مملکت از همه چیز لازم تر است و جناب وزیر تجارت از همه بهتر میدانند و تأکید عرض میکنم که در این باب اقدامات بجهانده بفرمایند فقط چیزی که میتوانیم یاد آوری نمایم این است که اسباب امتحانات علمی این مدرسه را فراهم نمایند و نیز اسباب فلاحی که در سایر ممالک موجود است و برای مالازم تر است و از آن هم تمام می شود موجود نمایند که اسباب تسهیل کار باشد .

رئیس - در این مسئله هم امروز بانده مذاکره شده و خوبست بمانده برای روز شنبه که اذهان بطور

خوبی مسبوق شده و گفتگو شود .
مجلس ختم شد

مذاکرات روز شنبه ۲۳ شهریور الاول ۱۳۲۶ دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه ۲۱ آقا میرزا مرضی قلی خان قرائت کردند .

اسامی غائبین روز پنجشنبه قرائت شد از قرار ذیل .

(آقای میرزا محمود صفهائی) (آقای محمد ابراهیم وارث) (مستوفی الممالک)

رئیس - جناب ساعده الوزاره که با کثرت با پنجاه رای بوکالت انتخاب شده بودند اطلاع داده آمدند و باین حسن انتخاب با ایشان تبریک می گوئیم .
عموم اظهار تبریک نمودند

رئیس - در چند روز قبل ثواب کسر اعضاء کمیسیون مالیه گفتگو نمودم و قرار شد هر چه زود تر تکمیل اعضاء شود و امروز باید آن عهد انتخاب شود که خیلی مهم است .

حاجی سید عبدالحسین شهشاهی - چند نفر باید انتخاب شود .

رئیس - سابقاً چهار نفر برای کمیسیون مالیه انتخاب شده بودند و پنج نفر از آقایان استعفا داده اند و قبول نکرده اند و باید عوض آنها را انتخاب نمود و علاوه در چند روز قبل هم قرار شد که کمیسیون مالیه در شنبه بشود در این صورت باید بیشتر از سابق انتخاب شوند که بتوان آن را دو شمه قرار داد که یکی مخصوص بودجه مالیه باشد و یکی هم برای کارهای متفرقه راجعه بکمیسیون مالیه پس هشت نفر برعهده آن ها خوبست افزوده شود که بالغ بچیده نفر شوند .

وکیل التجار - اعضاء سایر کمیسیون هادر نظر آقایان و کلا نیستند و نیز اشخاصی که بتوانند در کمیسیون مالیه مشغول کار شوند در نظر و کلا نیست خوب بود جناب رئیس اسامی پانزده نفر را از و کلائی که در سایر کمیسیون ها انتخاب نشده اند میتوانند در کمیسیون مالیه کار کنند معرفی میگردند که از روی بدیعت بقیه اعضاء کمیسیون مالیه در میان آن ها انتخاب شوند .

رئیس - این مسئله محتاج بگفتن من نیست هم شامیدانید که باید چه اشخاصی برای کمیسیون مالیه انتخاب شوند .

حاج محمد تقی - پس از آنکه مجلس يك ساعت صرف اوقات نموده هشت نفر را انتخاب نمودیم و هیچ کدام قبول نکردند آنوقت تکلیف چیست .

رئیس - جهت ندارد که کوکیلی برای کمیسیون انتخاب شود بدون جهت قبول نکنند و کیلی برای خدمت است مگر اینکه بگوید من سر رشته از این کار ندارم .

آقا حاج امام جمعه - معین است که امور مالیه مملکت ما خیلی اهمیت دارد و مداران بوجود همین کمیسیون مالیه است چند روز قبل عرض کردم باز هم عرض می کنم که خوبست عده منتخبین اعضاء کمیسیون مالیه زیادتر شود باین معنی که بیست و چهار نفر قرار بدهند که سه شعبه باشد و مثل پارسال صده بودجه مالیه چند ماه از

سال گذشته بیرون آمد آنها ناقص آنطور نشود که ماقت هم ناقص بماند باید عده باشند که از برای رسیدن بکار کافی باشند یک شبه از آن هفت یکمرتبه را بپورت کارهایی که کرده اند بپس بیاورند اینکه حالا میخواهند هشت نفر را انتخاب کنند گمان میکنم باز هم ناقص بماند دیگر اینکه بنده فعلا نمیدانم کدام یک از رفقا برای اینکار خوبند همان طور که گفتند یا هشت رئیس است نفر را معین کنند و معرفی نمایند که از میان آنها انتخاب کنند یا اینکه بگفازند از برای فردا که مجلس سریت تا رانی که در این باب میدهند از خانه بیآورند که از روی تأمل باشد .

رئیس - چه ضرر دارد اگر برای این مطلب است بماند از برای فردا حالا آقایان و کلا چه میکنند بماند یا همین امروز انتخاب شود .

وکیل الرعایا - این فرمایش آقای حاج امامجمعه خیلی محل توجه است و کار اعضاء کمیسیون مالی هم خیلی مهم است اما در اینکه یک روز فاصله باشد بواسطه شدت کاری که هست بعقیده بنده این ساعت انتخاب بشوند بهتر از ساعت دیگر است و بیست و چهار نفر بودن اعضاء لازم است .

مخبر الملک - اینجا گفته میشود که کار کمیسیون مالی زیاد است باید اعضاء آن زیاد شوند میخواهم بدانیم کار این کمیسیون چیست و خوبست که کار آنها معین بشود اگر این کارهایست که فعلا دارند اینکارها مال وزارت مالی است و دخالت در کار وزیر مسئول صحیح نیست و اگر از برای وظیفه راجعه بخودشان است که اینقدر کاری ندارند و این اندازه اعضاء لازم ندارد و نیز باید بدانیم که بودجه امسال بچه ترتیب خواهد بود این ردهم اگر مثل سال گذشته بخواهند ترتیب بدهند ضررش بیشتر از نفع آن خواهد بود و نیز ترتیب بودجه باوزارت مالی است و ما باید بدانیم که بودجه پارسال ماچه بوده امسال چیست و آنها هم تکلیف مجلس است پس خوبست کار کمیسیون مالی معین بشود که چیست .

مؤتمن الممالک - بنده همین قدر عرض میکنم که تعجیل در این کار خیلی لازم است و اهمیت دارد و وزیر مالی کتابچه را مدتی است پانجا آورده و همین طور مانده و بقول آقای حاج امام جمعه باید تادوماه باخرسال مانده بودجه بیاید بمجلس و بگذرد .

وکیل الرعایا - آن کاریکه وزیر مالی باید بکند میکنند و کسی نمی تواند او را مجبور نماید ولی این چند نفریکه نظارت در کار مالی یکمملکت دارند خیلی اسباب نوازد دولت و ملت خواهد بود همه کار را میتوانند از روی سخت مذاقه کنند .

آقای میرزا ابوالحسن خان - آقای مخبر الملک صحیح فرمودند کمیسیون مالی واجب است و خیلی هم اهمیت دارد اما اگر از ما پرسند که کمیسیون مالی چه باید بکند باید جواب بگوئیم این سؤال که شده صحیح است باید جواب داد این کاریکه شما در پارسال کردید کار کمیسیون مالی نبود این قطعی بود که موجب مردم را کمیسیون قطعی کرد کمیسیون مالی کارهای مهمتر از این ها فلور و بهتر می تواند کار بکنند پس در جواب جناب

مخبر الملک باید گفت کمیسیون مالی پارسال بجهت اینکه وزیر مالی خواست مسئولیت را از گردن خود بردارد این بود که هرروزه که می آمد بانجا و قطع موجب میکرد ولی این فقره ربطی بکمیسیون مالی و مجلس ندارد اینکار وزیر مالی است هر که را و هر چه را میداند قطع می کند بعد از اصلاح و ترتیب آن وقت می رود بمجلس پس باید تکلیف کمیسیون مالی معین بشود که چیست .

آقای سید حسن تقی زاده - بنده قول جناب مخبر الملک را تأیید می کنم اینکه میفرمایند کمیسیون مالی تا حال امش کمیسیون مالی بوده ولی فر معنی وزارت مالی بوده و این مسئله تماماً صحیح است و کمیسیون مالی بعقیده بنده رسماً مکلف است بلکه مجلس هم مکلف است هر چه که از طرف دولت و وزیر مالی وارد میشود در آن گفتگو کرده رد یا قبول کند و بودجه حکماً باید از طرف دولت رجوع بمجلس شود در سایر قوانین دوسر دارد یعنی هم مجلس میتواند بنویسد بدولت پیشنهاد کند یا اینکه از طرف دولت نوشته بمجلس بدهند اما مالی فقط باید از طرف هیئت مجری پیشنهاد شود و مجلس رجوع بکمیسیون مالی نموده آن وقت کمیسیون نظریات خود را با دلایل بگوید کمیسیون مالی ما تا حال برخلاف قانون رفتار شده و اغلب عرایض بوده است که بانها رسیده بلکه در عرایض نوشته شده که خدمت اعضاء محترم کمیسیون مالی که اجازه صد هزار تومان ضرب سکه مثلا داده شود و این که قانون کامل تا حال از مجلس نگذشته بواسطه این است که کمیسیون ها وظیفه خود رفتار نکرده اند و وزرا هم میخواستند که این طور باشد پس هر چه بمجلس می آید باید از طرف دولت بیاید اول بمجلس وارد شده بعد راجع بکمیسیون مالی بشود و ما که وعده داده ایم بمثلت از سال بیچی ثیل بودجه صحیحی بدست مردم بدهیم باید امسال داده شود این بودجه های وزارتخانه ها باید منطبق وارد مجلس شده و از مجلس بکمیسیون مالی رجوع شود که امسال بودجه منظم صحیحی داده شود و نیز بطوریکه آقای حاج امام جمعه گفتند و بنده هم در چند روز قبل عرض کردم که باید اعضاء این کمیسیون دوشبه شود یکی مخصوص بودجه باشد که امسال بیش از این بودجه را بتأخیر نیندازیم و یکی هم برای سایر کارهای متفرقه .

اسدالله میرزا - در این که کمیسیون مالی و بعضی کمیسیونها از وظیفه خود خارج میشوند حرفی ندارم ولی اینقدر ایراد هم ندارم . اولاً اینکه وزراء خواستند مسئولیت را از گردن خود بردارند چون ما هم از برای کمیسیونها قرار و دستوری نداده بودیم این بود که آنها هم داخل در باره از وظایف وزرا میشوند و آنها هم تقصیر ندارند حالا اگر باید حدود آنها محدود باشد خوب است یک دستوری نوشته شود که از روی آن کمیسیونها رفتار نمایند دیگر اینکه ما امروز زیاد داخل انتخاب اعضاء کمیسیون مالی بشویم زیرا که قرار نبود خوب است از جناب صنیع الدوله وزیر مالی که وجودشان در مجلس خیلی منتهم است و این مطالب هم راجع به ایشان است اگر سؤالاتی هست توضیح بدهند و این انتخاب را بگذرانند از برای فردا که از روی تأمل و دقت انتخاب شوند .

رئیس - چون انتخاب اعضاء کمیسیون مالی قرار بود بشود ولی گفتند که آن دو نفر وکیل که

باید انتخاب شوند بشوند بعد از آن اعضاء کمیسیون مالی انتخاب بشوند و حالا آمدنفر هم انتخاب شدند و از این جهت گفتیم که انتخاب شوند بهتر است در زیاد از این تأخیر نیفتند .

مخبر الملک - بنده همچو تصور می کنم که کمیسیون مالی تصور کرده که امسال هم باید همان کار را بکنند که پارسال کرده ایم یعنی اصامی در بودجه را یکی یکی خوانده و کم و زیاد آنرا اصلاح نمایند و حال اینکه این اینطور نیست و این کار کار وزیر مالی است و باید بودجه را از نوشته بمجلس بفرستد و کار کمیسیون مالی این است بودجه را که وزیر مالی میفرستد ببینند جمع و خرج آن نسبت بسال گذشته کم شده یا زیاد و اگر کم شده محل آن را معین نمایند و هر گاه بخواهند تمام این کابجه ها را ملاحظه نمایند آن بدرامسال نخواهد خورد پس باین دلیل گمان میکنم که کمیسیون مالی این قدر کار نداشته باشد و اعضاء زیاد هم لازم ندارد .

وزیر مالی - چون صحبت در مسئله مالی شده لافها عرض میکنم که در سایر جاهامه مول است که کمیسیون مالی را دو شبه تشکیل میدهند یک شبه برای بودجه و یک شبه برای امور متفرقه و خوب است در این جاهم لاف دو شبه موقتا انتخاب شود که یکی مشغول بقرائن و اصلاحات بودجه باشد و یکی هم برای مطالب متفرقه .

آقای حاج امام جمعه - بنده گمان میکنم که واقعت مطلب هر روزه تغییر میکنند یک روز گفته میشود که برای قرائت و رسیدگی بودجه باید کمیسیون انتخاب شود هم تصدیق می کنند امروز طور دیگر گفته میشود باز تصدیق میکنند و در زمان جناب ناصر الملک بنده خیلی اصرار کردم که بودجه ها را خودتان بنویسید و نتایج کرده به مجلس بیاورید ولی آن طور که گفته شده نشد و بنده باشخصی که میگویند این کار کمیسیون مالی نیست هم عقیده ام لکن اگر همین طور که گفته شد کمیسیون مالی دو سه شبه نشود و بودجه امسال قرائت و رسیدگی نشود باز مثل پارسال مهمانند برای آخر سال وفایده ندارد .

دکتر ولی الله خان - چون اهم تکلیف مجلس امور مالی است لافها باید حدود صحیحی برای این کار معین نمایند و باید سه شبه تشکیل داد یکی برای وضع قوانین مالی بالاخصاص و یکی مخصوص ببودجه و یکی هم برای بعضی قوانین مالی که از خارج پیشنهاد میشود پس خوب است مجلس این سه شبه از کمیسیون مالی را معین نمایند و اگر سه شبه را اصلاح نمایند لاف اول باید دو کمیسیون تشکیل شود یکی برای بودجه و یکی برای ارجاع قوانین و مطالب خارجه که بمجلس می آید **وزیر مالی** - چون صحبت در مالی است خوب است بر گرامی که بنده برای وزارت مالی نوشته ام که یکی راجع بمالیات عمومی است و یکی راجع بمالیات خصوصی و بلدی قرائت شده تا ذهان آقایان و کلا مسبق شده آن وقت از روی بصیرت رای خود را اظهار دارید (در این موقع دولا بچه مزبور که جناب صنیع الدوله وزیر مالی نوشته پیشنهاد کرده بودند قرائت شد)

(لایحه اول وزیر مالی) پوشیده نیست که مالی مملکت بمنزله خون

مدرسه فلاح در راهم فریبگیم که از آن مدارس فاسی است و باید نواص را تکمیل کرد

حسینی خان - بنده می خواهم که در باب مسئولیت وزره عرض نمایم چون در همه مطالب به آنها ابرار می نمایند لهذا عرض میکنم لایحه که بمجلس می آید آن حیثیت مایه را باید ملاحظه نمایند و مجلس با شخص هیجوت طرف نیست اگر هم چیزی از او دیده شود آن وقت باید از وزیر مسئول توضیح بخواهند و اما بنده هم با جناب ممبر الملك هم عقیده هستم و باید امروزه برای رفع این نواقص عده مدارس را کم کرده و همان عده قبل را تکمیل نمایم

آقا سید مهلی - اولاً اینکه مدرسه که تا اکنون صد هزار تومان مخارج او شده و همان بنده حکم نمیکند بکلی بسته شود و دیگر ایرانی که تحصیل علم کرده گویا باید از گرسنگی بمیرد در چندی قبل یک نفر از اشخاص عالم این مملکت لایحه نوشته بود و تقبل نموده بود که این مدرسه را بهمن چهارده هزار فرانک دایر نماید و مبالغی از همین چهارده هزار فرانک را هم صرف اسباب عملیات آن بکند و آن لایحه قرائت نشد در صورتیکه یک نفر آدم هالی چنین تمهیدی بنماید دیگر سزاوار نیست که مبلغی بخارج داده شود .

محمد التولیه - در تجدید کترات او بنده عرض نمیکند ولی اطلاعی که از کار او دارم عرض میکنم پس از اینکه بطهران آمد فریبهشتی را برای عمل زراعت پسندید و اختیار کرد و آن ده قبل از اینکه با داده شود بنده در اول عملکرد داشت اینکه آنجا مشغول عملیات شد رفته رفته عملکرد آنجا رو بتغییف گذاشته و عاقبت به بیست خروار رسید با این وصف اگر لازم است کتراتش تجدید بشود .

امان الله میرزا - بنده بنده تا همین عیون از رؤسای بی علم ما بود و وقتیکه یک نفر از خارج برای کاری میاورند آنها از روی علم هر چه صرف خودشان را میدهند بزبان لین اظهار میکردند و در کترات نامه آنها نوشته می شد بدرجه میخواستند میکردند مثلا ما بکنند را برای مدیری گمرک آوردیم کار بجائی کشید که صدراعظم شد و هر چه میکردند بوجوب کترات نامه که داشتند و معلوم است که اینها از روی بی علمی بوده ولی حالا که کار در دست وزیر عالی است لابد اطراف کار را ملاحظه خواهند نمود اما اینکه گفته شد مدرسه تجارت در تحت اداره وزارت علوم باشد بنده عرض میکنم که بعضی مدارس است که باید در تحت نظارت وزیر مسئول آن کار باشد مثل مدرسه تجارت و نظامی که باید در تحت نظارت وزارت جنگ و تجارت باشد .

لسان الحکما - بنده عرض میکنم گذشته از اینکه از موضوع خارج شدیم در کار وزیر مسئول هم داخل شدیم و عقیده بنده این است که این مدرسه خیلی لازم است و در صورتیکه وزیر مسئول قبول این امر را نموده و مسئولیت جزئیات آن را بعهده بگیرد دیگر ما نباید در جزئیات آن دخالت کنیم و حیث مملکت بسته به ثروت و تجارت است و توسعه ثروت و تجارت هم بسته به مدرسه فلاح و تجارت است و

جناب ممبر الملك فرمودند شایسته با یونان این مدرسه ندارد ممکن است این علم را در این مدرسه تدریس نمایند و دروس مشترک را در آن مدرسه یا اینکه این علم را هم در آن مدرسه تدریس نمایند **آقا سید حسن قلی زاده** - معلوم میشود که اشتباه شده است در باب علم و مدرسه و دانش در اینجا هیچ کسی منکر نیست که هر چه ما بتوانیم امروز باید در نشر معارف و علوم کوشش نمایم و اشخاص عالم را سر کار آورده تا بوجه آنها کارها در میرای خود جاری شود در این مطلب هیچکس حرف نداشت و صحبت ما در این مقام نبود بنده میگویم که ما نباید فرنگیهای بیکار که میخواهند با انواع و اقسام حیل صورت کار در اینجا باشند و از وجود ایشان کاری ساخته نشود برای آنها کار درست کنیم و صالی مبالغی گرفته پول با آنها بدهیم تا میتوانیم باید این اشخاص را بیرون نمایم و وزراء ما باید در این خط باشند نه اینکه تا موقع سر آمدن کترات یکی شده تجدید کترات نمایند و امروزه ما مدرسه فلاح لازم نداریم و آنچه که لازم داریم باید در قری و دهات باشد که بچههای رها بار یا میاورند تا مشغول بعملیات شوند و فعلا هم آن فلاح عالی را ملازم نداریم همین شاگردان مدرسه فلاح را در ورامین و ساوجبلاغ و غیره متفرق کنند و در هر نقطه از اینجاها مدرسه ترتیب بدهند که در اولی و باه ابتدائی فلاح و مقدمات گفته شود زبانه از این هم لازم نیست و این شاگردان برای این مسئله کافی هستند و هیچ احتیاج بعلوم فرنگی نداریم .

وکیل الرعایا - بنده بنده همان طور که جناب وزیر تجارت اظهار داشتند برای ترقی و توسعه تجارت و فلاح مدرسه فلاح نهایت لزوم را دلد و در خصوصیات آن مذاکره کردن ظاهرأ متقاضی مجلس نباشد و این هم مسلم است که ما مملکت و مستخدمین که می آوریم باید کمال دقت را نموده و از آنها کار بخواهیم نه آنکه آنها را بهال خودشان و گذار نمایم و باید در همه حال نظارت در کارها و امثال آنها داشته باشیم .

اسدالله میرزا - در اینکه ما امروز محتاج باشخص عالم هستیم گویا اختلاف وجهه نباشد اگر در داخله مملکت اشخاص عالم ایرانی داشته باشیم چه بهتر و اگر نباشد لابد باید از خارجه جلب نمایم و در اینکه باید با تمام قوا در صدد تحصیل تکمیل علوم باشیم و در هیچ مرتبه و مقامی تضاقل نداشته باشیم در این هم حرفی نیست و این که آبادی و خرابی يك مملکت بسته بیود و نبود فلاح و تجارت آن مملکت است آنچه ندارد و آن هم محتاج به مدرسه و تحصیل علم است پس مدرسه فلاح برای ما لازم است حالا این شخص نباشد شخصی دیگر و آنچه ما نباید بفرس کرداوست با همی آن طلب راجع بوزیر مسئول است هر گاه نصان با خلائی دیدیم به وزیر مسئول رجوع میکنیم و اینکه گفته شد این شاگردان بروند در اماکن متعدده مشغول تعلیم و تدریس شوند این ما همان اشخاصند که میگویند در این مدت هیچ کاری نکردند و چیزی نپایان شدند با این وصف چگونه میتوانست مشغول تعلیم و تدریس بشوند گذشته از این کسیکه مدرسه تشکیل میکند پایه کامل باشد و از مدرسه عالی خراج شده باشد علم شجبت آن علم را تحصیل کرده باشد گمان نمیکند که این شاگردان برای چنین و نه باشند

اما اینکه باید مدارس مقدماتی را صحیح کرد و تمام قوی علمی را در یکجای جمع کنند و به از مدارس مقدماتی در آن مدرسه عالی بروند این حرف صحیحی است بنده هم عقیده ام همین است و باید امروزه محض تسهیل راه تحصیل این کار را کرد . **مخبر الملك** - خوب است که بنده باز درباره محض توضیح آن مطلب خودم را تکرار نمایم چنین معلوم میشود که بنده منکر لزوم علم و آوردن معلم هستم بنده عرض میکنم که ما خیلی محتاج با آوردن معلمین هستیم و نهایت لزوم را هم بعلوم داریم ولی بواسطه عدم استطاعت و کمی مایه میگویم باید تمام قوای مالی و علمی خود را در یکجا جمع کنیم که دروس مشترک در آن مدرسه خوانده شود و معلم فلاح هم يك نفر معلم لازم دارد برای آن مدرسه بیازیم و يك اطاق هم کافی است نه این که علیحده يك مدرسه برای این علم داشته باشیم که چند نفر هم معلم و ناظم و غیره را هم مبالغی مواجب بدهیم با این نصف قوه مالی و علمی که داریم و همچنین سایر علوم و دیگر اینکه قانون اساسی روح مملکت است نباید از میرای آن تغلف شود این لواحق که راجع بمعارف و علوم است باید بتوسط وزیر علوم و تصویب او بمجلس بیاید نه بتصویب وزیر تجارت .

حاج میرزا علی آقا - تمام این علوم برای این مملکت لازم است و باید ترتیب آن را فراهم نمود ولی از روی ترتیب صحیح بنده بگفتی در مدرسه درس میخواندم و سالها هم تحصیل عربیت کردم ولی اگر از من يك لغت عربی به پرسند شاید ندانم و اگر يك کتاب عربی که دارای لغت و اصطلاحات باشد بدهند که ترجمه کنیم نمی توانم از جناب وزیر سؤال میکنم که اگر میشود این علوم را بزبان وطنی ترجمه کرده که همه کسی بتواند تحصیل کند و زودتر بمصود نایل گردد این کار را بکنند بهتر است و اگر اسباب آن فراهم موجود نیست پس آن شاگردانی که در دست تحصیل بزبان فرانسه کردند و عالمی بلغات هستند آن ما را در اولی دلد و برای تحصیل این علوم تا اینکه تحصیل شان کامل شده و بعد از آن هم بتوانند ب دیگران تعلیم نمایند

آقا سید حسن قلی زاده - بنده با آن مطلب سابق خودم را تکرار می کنم لکن این که اصلا ما امروز چنین مدرسه فلاحی لازم نداریم و دیگر اینکه جناب وزیر تجارت فرمودند در بر هم زدن این مدرسه و جمع کردن قوی در یکجا منم تا يك درجه هم رایم معنی این را نفهمیدم وزیر باید دای خود را ثابتاً بگوید دیگر درجه ندارد و مطلب دیگر اینکه این وزراء ما باید ما را از قید زنجیر این فرنگیها خلاص کنند و این زنجیر را از گردن ما بر داورند نه اینکه دو باره این زنجیر را بگردن ما بگذارند و اهتمام وزراء در این امر باید در نهایت درجه وجهه باشد تا این که باز تجدید کترات این اشخاص را تصویب نمایند .

وزیر تجارت - اینکه جناب ممبر الملك گفتند قانون روح مملکت است صحیح است بنده فخر استم بر خلاف قانون رفتار کرده باشم اگر شما امروز بخواهید مدرسه نظامی تشکیل کنید باید بصوب وزارت جنگ باشد یا بصوب وزارت علوم البته بصوب وزارت جنگ باید باشد و چون

مقدّمه فلاحه و جامع تجاروت است الا این جهت بنده
 دخالت کردم وزیر علوم کاملاً مسبوق صلاح و مساعد
 تجارت یا نظم نیست اگر چه این وزیر علوم ما
 عالم بهمه این ما هست ولی ترتیب قانونی باید
 این طور باشد زیرا که مسئول این امر بنده مستم
 بلی از جهت دیگر که داخل در سارف و علوم
 است البته وزیر علوم باید در تمام این ما نظارت
 و سرکشی داشته باشد و سنی آن ماهه از قانون
 اساسی هم باید این طور باشد اما اینکه جناب آقای
 تنی زاده فرمودند جواب آن را پیش هم عرض
 کردم که اگر نمیخواهید این معوسه باشد لازم
 باین مذاکرات نیست بگوئید از حالا در آن را به
 بندگان و اگر باید باشد و محتاج بچنین مدرسه
 هستیم داخل در جزئیات شدن و اینکه این شخص
 فلان طور است راجع به بنده است و مسئولیت آن
 یا من است .

مخبر الملک - قانون در این موارد حکم
 است نه این که هر کسی بیل خود او را معنی
 میکند صریح ماده نوزدهم قانون اساسی این
 است که کلیه مضارح علوم و معارف باید بصوب
 وزیر علوم باشد و کلیه مدارس در تحت نظارت
 عالی وزیر علوم خواهد بود و بهین جهت بود
 که سابقاً از طرف وزارت علوم به داشر نوشته
 شد که شما از وضع مدرسه فلاحه و ترتیب
 آن اطلاع بدهید تا در اصلاح این که خوب را
 رئیس فلاحه می دانست و در کثرت او قید
 شده بود ابدأ از وضع مدرسه بوزارت علوم
 اطلاع و توضیحات نداد.

آقای سید حسن قهی زاده - ما فلاسکار
 نداریم که این مدرسه داخل در کدام اداره است صدر
 کدام میخواهد باشد اینکه گفتند داخل در جزئیات
 آن نباید شد صحیح است ولی بنده عرض میکنم که
 اسامی این مدرسه باین نحو وجود اینگونه فرنگی
 های بیکار لازم نیست و ما میخواهیم و الا اگر اصل
 مدرسه تصویب میشد معلوم است جزئیات آن با
 وزیر تجارت است نه با ما حرف در این است که
 اساساً چنین مدرسه لازم نیست و اینکه میگویم لازم
 نیست برای اینکه این وزرا باید ما را از قید زنجیر
 اینها خلاصی دهند و مکرر عرض میکنم که نباید
 وزراء این اشخاص را از شغل خارج کنند و اگر
 بخواهند وزراء این زنجیر استخدام این اشخاص را
 از کردن ما نگیرند میخواهم بگویم که مجلس نباید
 حذر وزرا را بخواهد.

رئیس - دیگر مذاکرات باندازه کفاف
 شده حالاً رای بدهید که کثرت مسبو داشر تجدید
 شود (گفتند خیر).

رئیس - این رقم است از وزارت داخله رسیده
 فراتست شود.

فرات شد قریب باین مضمون که نظامنامه مجلس
 سناری که مدتی است نوشته شده و امیله حضرت مهابولی
 هم دستخط فرموده که تشکیل شود نهایت تا یکبار
 در این خصوص میفرمایند لذا خوب است مجلس مقدس عطف
 نظر و توجهی نموده هر چه زودتر نظامنامه موجود را
 تصحیح و تصویب کرده فرستد که زودتر تشکیل
 مجلس بنا اقدام شود.

رئیس - این مطلب صحیح و لازم است و
 باید بکروزی را معین کرد که آن نظامنامه را بیاوریم
 مطرح کرد هم زودتر از مجلس بگذرد این نظامنامه قانونی

است و دیگر جای رد و ایرادی هم نیست البته باید
 خواننده شود و بگذرد.

مخبر الملک - بلی مجلس بنا بوجه قانون
 اساسی باید تشکیل شود . صحیح است و لازم هم میباشد
 ولی آن نظامنامه اگر همین طور بمجلس بیاید
 نخواهد گذشت خوب است این ارجاع بکند بیک
 کمیسیون یا در همان کمیسیون جهت ترتیب
 و تصحیح شود بعد از آن بیاید بمجلس تا زودتر بگذرد
رئیس - اگر چه کار هیئت ترتیب زیاد است
 ولی مهلاً وقت نظر در این نظامنامه نموده زودتر
 بمجلس خواهد آمد.

(مجلس ختم شد)

مذاکرات روز شنبه ۲۶ شهریور

صبح الاول ۱۳۲۶

مذاکرات ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۲۶ را آقای میرزا
 مرتضی قلیخان قرائت کردند .

(صورت ثانیین روز شنبه قرائت شد از فراد
 ذیل)

حاجی امین الضرب - مخبر الملک - آقای شیخ
 محمد تنی - ادیب کلیانکی - آقای میرزا سیدعلیق
 حاجی ملک محمد - آقای میرزا حسن کرمانی - آقای
 سید علاء الدین .

رئیس - وزیر داخله و وزیر جنگ و وزیر
 امور خارجه امروز بحسب دعوت جناب حاج امام
 جمعه بمجلس خواهند آمد لایزالی دادن توضیحات
 در خصوص سرحد ارومی حالا خوب است تا آمدن
 ایشان در باب اینکه کمیسیون مایه دوشبه با سه
 شعبه باشد مذاکره شده تصویب و کسر .

وکیل الرعایا - در روز یکشنبه در خصوص
 جای رئیس و نایب رئیس خیلی صحبت شد و قرار
 دادند که **چلی رئیس** و **نایب رئیس** و مستشارین معلوم
 باشد و نیم درج فاصله بین رئیس و نایب رئیس باشد
 که نسبی نشود هنوز یک روز نگذشته بکلی
 فراموش شده .

رئیس - این ایراد شما صحیح است باید
 مکان هیئت رئیس معین باشد امشاه الله بمندها همین
 طور رفتار خواهد شد .

وکیل التجار - در باب سه شعبه بودن
 کمیسیون مایه بنده تصویب میکنم که یک شعبه
 برای بودجه سالیانه باشد که هنوز ترتیب نداده شده
 یک شعبه هم برای بودجه وزارتخانه ها که دقت
 کامل شود تا اینکه همه ساله دیگر اسباب زحمت
 نشود دیگر اینکه مراضی زیاد و فوق العاده است
 از قبیل مساساتی که راجع بنایب السلطنه میباشد و
 تاکنون مانده و مطالب دیگر است که باید رسیدگی
 شود و گمان میکنم که بجهت این مسئله اخیر هم
 یکشنبه معین نمایند بهتر است حالاً حدود ۱۸ یا ۲۴
 نفر باشد آنرا باید ملاحظه نمود ولی سه شعبه بودنش
 اهمیت ندارد

حاج میرزا ابو الحسن - از بنایب بودجه بریروز
 معترضی بنده عرض کردم و جناب مخبر الملک هم
 مصلحا گفتند که اسامی نباید دست زده و بهمان
 ترتیب که بوده باید برقرار باشد و عقیده بنده این
 است که مجلس رأی بدهد مستوفیان مشغول نوشتن
 بودجه باشند چنان ترتیب که هست و اگر بخواهند

دست بزنند آن بدر: اسامی نخواهد خورد
دکتر ولی الله خان - این ترتیب در نظامنامه
 داخلی که نوشته می شود مشروطاً با شرایطش نوشته
 شده خوب است این مذاکرات باشد بعد از اتمام آن
 مذاکره شود

حسام الاسلام - بعقیده بنده اعضاء کمیسیون
 مایه باید کاملاً انتخاب شوند و تقسیم بشه شعبه یا
 سه شعبه یا کمتر کردن تکلیف رئیس کمیسیون
 مایه است

حاج میرزا آقا - فعلاً باید اعضاء کمیسیون
 مایه از برای دوشبه انتخاب شوند و اگر برای سه
 شعبه لازم شد فراری گذاشته میشود

ساعداالوزاره - بعقیده بنده پیش از این
 صحیح نیست هر روز اوقات مجلس را بجهت انتخاب
 اعضاء کمیسیون مایه معطل کرد خوب است حالاً که
 لازم است انتخاب شوند بعد ترتیب دو شعبه یا سه
 شعبه بودن معلوم شود

حاج امام جمعه - تصدیق کردند باینکه
 کمیسیون مایه دوشبه یا سه شعبه باشد باید نمودن
 آن بسته باین است که فعلاً کارهای موجوده کمیسیون
 مایه را بنظر بیاورند آن وقت تصدیق یا رد نمایند
 گمانم این است که اگر کار را بنظر نیاورند تصدیق
 و رد آن از روی ممانعت کامل نخواهد بود الا آن چند
 کار مهم در آنجا است یکی بودجه قشون است که از
 پارسل همین طور مانده ملاحظه نشده است که باید
 بزودی اصلاح شود یکی هم بودجه اسامی است که
 باید ملاحظه شود حالا کار باین ندارم بقول حاج
 معین التجار که دست زدن به بودجه اسامی بدر اصل
 نخواهد خورد در هر صورت مجلس حق دارد که
 به بپندویکی دیگر بودجه هفت وزارتخانه است که
 مدتی است آورده اند همین طور مانده باید خیلی
 زود تصحیح و تصویب شود و علاوه کارهای متفرقه
 راجع به مایه است که رسیدگی بآنها خودش یک
 شغل بزرگی است بعقیده بنده ما کمیسیون مایه دو
 شعبه باشد یا کارها ناقص خواهند ماند همان سه شعبه
 باشد خوب است و اعضاء هم همان سه نفر یا بیست
 و چهار نفر انتخاب شوند کافی است

بحر العلوم کرمانی - کمیسیون مایه یک
 کمیسیون است و من مشب ساختن او بوضیات بسته بخود
 اهالی کمیسیون است هر اندازه که لازم دانستند قرار
 میدهند ولی آنکه مذاکره شد که چطور باید بودجه
 مملکت را اصلاح نمایند آنرا نفر مودید اگر لازم
 است جماعتی در آن خط باید سیر کنند

وکیل الرعایا - البته وزیر مایه آنچه لازم
 وزارتست دیگر بعد ما بکمیسیون مایه رجوع نخواهند
 کرد ولی همان طور که گفتند حالا برای این سه کار
 سه شعبه باشد بهتر است

آقای میرزا ابو الحسن خان - کمیسیون دوام
 است موقتی و دائمی اینکه گفتند کمیونی بجهت
 ملاحظه کردن بودجه وزارتخانه ها لازم است صحیح
 است ولی این کمیسیون موقتی است چند روزی میتواند
 آنرا ملاحظه کنند اما کمیسیون برای بودجه مملکت
 و ملاحظه کردن آن دائمی است که پیش از وقت
 باید بودجه بیاید در کمیسیون و آنها ملاحظه خودشان
 را بنمایند و یک کمیسیون دیگر برای اشکاف مالیات
 راجع به نخواهند اخذ کرد و اصلاح آن بطوریکه
 لازم است و ملاحظه خودشان وادر آن نمود ما بهم
 دائمی است پس در کمیسیون دائمی است و این هم نباید